

ראש המשלה מודה ביומנו הסודי כי חיבל בנסיונות עבד-אל-נאצר להיפגש עם מנהיגי מדינת ישראל

מכל רכבות המלום ביומנו, קטע קצר זה, שנכתב כדרך אגב, הוא אולי המתריד ביותר.

„היטלר שני“

במשך דור שלם הוחרר לראשו של כל ילד בישראל כלל אחד. שהפך לעיקר האמונה של הציבור הישראלי:

ידי ישראל היו תמיד מושטות לשלום. מנהיגי ישראל היו מוכנים בכל עת להיפגש עם מנהיגי ערב, בגדו או בסתר, כדי לדבר על שלום. אולם הערבים דחו את כל הפניות, מפני שהם רצו לזרוק אותנו לים.

זה היה ברור כמו השמש ביום-קיץ — אמת מובנת מאליה. שאי אפשר היה להרהר אחריה.

בחוגים מתוחכמים, נוספה על כך נימה של ידיעת-דבר: „אהא, אילו אך ידע הציבור מה מתרחש מאחורי הקלעים, היה נדהם מריבוי יומות-השלום כאלה. ואילו מנהיגי ללא-ספור כדי להביא את הערבים למיפגש-שלום, והם סירבו. חבל שאין ביכולתנו לפרסם את הדברים החשאיים.“ (רק בשבוע שעבר חזר אבא אבן על מילים אלה, כימעט בדיוק מילולי).

1947: שרת לוחץ את יד מזכיר הליגה הערבית

פתק לאיסר הקטן

יומני שרת מגלים שהיה זה שקר חצוף, כבר למן היום הראשון של המדינה.

מנהיגי ישראל לא רצו להיפגש עם מנהיגי ערב. מחשש פן יצטרכו לעשות ויתורים שאין ברצונם לעשותם. פעמים רבות הציעו הערבים מיפגשים כאלה, ואילו מנהיגי ישראל הם שסירבו. וראש מציעי המיפגשים היה דווקא האדם שהתעמולה הרשמית תיארה אותו כהיטלר שני, פושע הזומם יומם ולילה להשמיד את ישראל, שטן עלי אדמות: גמאל עבד-אל-נאצר.

בימים ההם השתמשו כל מנהיגי ישראל, ומשה שרת ביניהם, בהגדרה קבועה אחת לקצין הצעיר שהשתלט בקאהיר: „הרודן המצרי“. היתה פקודת-קבע לקול ישראל לקרוא לו כך בכל השידורים, ועיתוני-ישראל הלכו אחרי התעמולה הרשמית כעדת כלבלבים צייתניים אחרי האדון.

מהי האמת על „הרודן המצרי“, כפי שמשה שרת תיאר אותה, בדפים הסודיים של יומנו, כעצם הימים ההם?

ראש שרותי-הביטחון של המדינה — האיש הממונה על הבולשת הפוליטית — השתתף באופן קבוע בישיבות הלישכה הפוליטית של המפלגה השלטת. כברית-המועצות? ברמוקרטיה עממית? בספרד הפאשיסטית? לאו דווקא. במדינת-ישראל.

ידעת עובדה זו דרושה כדי להבין את הקטע הבא ביומן שרת. הוא מתייחס לישיבת הוועדה המדינית של מפא"י, שנתקיימה בשעה 8.30 בערב, ביום א', ה-17 בינואר 1955. היא דנה בעיקר בשאלה שהסעירה אז את המרחב — חלוקת מימי הירדן. וכך רשם שרת ביומנו באותו ערב:

„במהלך הישיבה קיבלתי פתק מאיסר (הראל, המכונה „איס" הקטן), הממונה על שרותי-הביטחון: המפגש בקאהיר — מה יהיה עליו? עניתי כי כנראה הוא בטל ומבוטל. לא ניועד בצילו של גרדום.“

„צילו של גרדום“

ומייום לפני אותה ישיבה של הוועדה המדינית, בנוכחות איש הש"ב, קיבל שרת לראיון שליח-מיצווה אמריקאי, שהגיע לישראל אחרי פגישה עם גמאל עבד-אל-נאצר. שרת רשם ביומנו:

„נאצר פתח איתו בשיחה על ישראל. אין חלקו, אמר, עם אלה המבקשים להטביע את ישראל בים התיכון. הוא מאמין בקיום-משותף עם ישראל, ויודע כי סוף המשא-ומתן לבוא.“

באותו זמן כבר היו ההכנות למשא-ומתן זה בעיצומן. יום לפני כן נשלח טדי קולק

מאח

אורי אבנרי

לשדה-בוקר, כדי לקבל את אישורו של בן-גוריון הגולה. כפי שרשם שרת: „גם לפני הפגישה עם נאצר בעזרת הביון האמריקאי, היתה תגובתו (של בן-גוריון) חיובית, והוא סמך ידיו על מועמדותו של יגאל ידין.“

מדוע נבחר דווקא יגאל ידין, הרמטכ"ל השני של צה"ל, שלא היה או בעל תפקיד ממלכתי, לשליחות זו? כתב שרת. בתארו פגישה עם גידעון רפאל ב-25 בינואר:

„...לבסוף הגענו לבעיית הפגישה בקאהיר, וכאן הגשתי גידעון גלולה מרה: הודעתי לו כי לא הוא יהיה השליח. נתכרכמו פניו והחל תובע עלבון עצמו. טען כי חשב להציע לי לשלוח את אבא אבן, בלויתו. דחיתי את ההצעה על אבן כדימוינית לחלוטין, ואמרתי כי אני מחפש מישהו בעל שם שיעשה רושם על המצרים.“

וכעבור יום: „מסרתי לטדי (קולק) את מיכתבי ליגאל ידין, למישלוח עליידי איסר (הראל). במישר-החוץ דגרתי עם המנכ"ל על סיומת גידעון (רפאל) להגדרת יעדי השיחות בקאהיר, לשם הגשתה לשושיניס האמריקאיים של הרפתקה מדינית זו. במדור ההצעות החיוביות, נוסף על הצעת גידעון לדון בתחבורה בין-ארצית — קרי: מעבר בין מצריים וירדן דרך טריז אילת — כללתי גם כוונות לתרום להוצאות קליטתם של פליטי עזה, על חשבון הפיצויים המגיעים להם.“

ובכן, הכל היה מוכן. עבד-אל-נאצר הסכים לארח שליח ישראלי רם-דרג בקאהיר, כדי להכין פגישה פנים-אל-פנים בינו ובין ראש ממשלת-ישראל. וזו, ב-17 בינואר, נודע כי על שניים מנדוני קאהיר נגזר עונש-מוות.

באותו יום העביר שרת, באמצע ישיבה שהיתה מוקדשת לנושא אחר, את הפתק לאיסר, ובו הודיע על החלטתו לבטל את הפגישה.

יגאל ידין ומשה שרת (לרגלי המצדה)